

А. О. Левицький,

кандидат юридичних наук,
начальник управління криміналістичного забезпечення

Головного слідчого управління,

Національна поліція України

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2266-9250>

email: levichkiy@ukr.net

тел.: +38(097)545-11-83

О. М. Москалюк,

кандидат юридичних наук,

старший спеціаліст-криміналіст з особливих доручень

управління криміналістичного забезпечення

Головного слідчого управління,

Національна поліція України

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4895-1362>

email: olenamoskaliuk@ukr.net

тел.: +38(097)731-16-61

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД

Анотація. У статті, ґрунтуючись на результатах опрацювання новітніх наукових праць із криміналістики, кримінального права, кримінального процесу, зааналізовано стан і визначено основні проблеми формування науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, окреслено напрями їх удосконалення. Методологію дослідження становлять загальнонаукові (аналіз, синтез, формально-логічний, прогнозування) і спеціальні (аксіологічний, логіко-семантичний, порівняльно-правовий, герменевтичний) методи. Як наукова новизна надано визначення поняття воєнних злочинів, під якими запропоновано розуміти суспільно небезпечні, винні діяння, вчинені під час збройних конфліктів (міжнародного або неміжнародного характеру), які посягають на встановлений міжнародним гуманітарним правом порядок ведення бойових дій, інтереси і безпеку осіб, що перебувають під його захистом, і які тягнуть за собою індивідуальну кримінальну відповідальність згідно з нормами міжнародного кримінального права. До того ж висловлено розуміння криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів як цілісної системи методів, засобів, прийомів із різних напрямів криміналістики (техніки, тактики та методики), що мають діяльнісний, нормативний і організаційний аспекти вираження, базуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань розслідування та запобігання воєнним злочинам. Крім того, аргументовано, що наявні теоретичні проблеми вивчення та практичної реалізації криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів полягають у необхідності активізації комплексних розроблень зазначеної проблематики, зважаючи, зокрема, на деякі чинники, серед яких плюралізм підходів до понять криміналістичного забезпечення, воєнних злочинів, криміналістичної методики; невирішеність питань про поняття та складники криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; необхідність у науково обґрунтованих, адекватних потребах сучасної слідчої практики алгоритмів слідчих (розшукових) дій і криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів. Уточнено зміст категоріально-понятійного апарату; визначено чинники кореляції слідчих (розшукових) дій, що їх реалізують у процесі розслідування воєнних злочинів; обґрунтовано пріоритетність впливу на процес формування криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів об'єктивно існуючих умов і загроз воєнного стану та воєнних дій в Україні. Доведено, що основним показником ефективності криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів є реалізація спроможності якнайкраще виконати завдання слідства. Окреслено похідні показники. Констатовано, що перспективними напрями удосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів є розв'язання проблем, пов'язаних: зі змістом, завданнями, функціями криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; формами та засобами його реалізації; співвідношенням категорій криміналістичного і судово-експертного забезпечення; вивченням зарубіжного досвіду у відповідній сфері. Практична значущість полягає в можливості використання результатів дослідження в процесі розроблення науково-теоретичних, а також організаційно-реалізаційних проблем

криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, вчинюваних Російською Федерацією у війні проти України.

Ключові слова: судово-експертне забезпечення; криміналістична методика; розслідування; слідчі (розшукові) дії; міжнародне кримінальне право; міжнародне гуманітарне право; Римський статут.

Вступ

Збройна агресія Російської Федерації проти України та запровадження в Україні правового режиму воєнного стану глобальним чином вплинули на життя українського суспільства, роботу органів державної влади, правоохоронної системи. Серед наслідків військових дій і перебування частини території України під тимчасовою окупацією – сліди вчинення військовослужбовцями ворожої армії численних злочинів проти цивільного населення, порушень прав і свобод людини, принципів і норм міжнародного гуманітарного права (Hrushko, & Politova, 2022; Korabel, & Poliakov, 2023). Після звільнення окупованих територій правоохоронні органи України фіксують факти масових убивств мирного населення, катувань, зґвалтувань, знищення житла й об'єктів інфраструктури, мародерства, інших воєнних злочинів (Hladunov, & Bohdanets, 2023). Масштаби та склад злочинів, що їх скоїли російські військовослужбовці на території України, значні та багатоаспектні, а отже їх фіксування та розслідування потребують дослідження суттєвого обсягу подій, ретельного збирання доказів, проведення численних експертиз і досліджень. Проте, як справедливо зазначають фахівці (Shevchuk, 2022, s. 15), «навіть у таких складних умовах криміналістика має розробляти новітні засоби, прийоми та методи, спрямовані на протидію злочинам, пов'язаним із військовою агресією РФ проти України, й іншим злочинним виявам в умовах війни».

Умови війни в Україні, попри все, об'єктивують появу нових систем криміналістичних засобів, прийомів і технологій, які вирізняються доволі великою ефективністю (Shevchuk, 2020a, 2020b; Shepitko et al., 2023) у розслідуванні та доказуванні воєнних злочинів. Зокрема, це: використання безпілотних літальних апаратів і систем відеоспостереження та відеоконтролю за рухомими й нерухомими об'єктами (Georgiou et al., 2022; Tychyna et al., 2023); застосування приладів швидкісної ідентифікації осіб за ДНК «ANDE 6C» (Manzella et al., 2021; Bruijns et al., 2023; Svoboda et al., 2024); використання для огляду місця події, територій та об'єктів 3D сканерів «Z+F Imager 5016» (Baranchuk, 2020; Tymoshko, 2023) та ін.

Завдання збирання доказів воєнних злочинів, вчинених в Україні військовослужбовцями збройних сил Росії, інтенсифікують співробітництво українських криміналістів із зарубіжними колегами (Tymoshenko et al., 2022; Chornous, & Dul'skyi,

2024) у формах: упровадження інноваційних зарубіжних криміналістичних практик виявлення, фіксування та вилучення слідової інформації; спільних наукових досліджень; систематичних спільних навчань, тренінгів за різними напрямками із залученням зарубіжних спеціалістів; наукових форумів; обміну криміналістичними методами та методичними рекомендаціями тощо.

Проте обсяги слідів воєнних злочинів і поставлені перед працівниками підрозділів криміналістичного забезпечення завдання за напрямом їх документування не зменшуються з часом. З огляду на зазначене потреба вдосконалення практичної складової криміналістичних розробок, їхньої спрямованості на вирішення проблем військово-польової криміналістики зростає.

Як у мирний, так і у воєнний час головне завдання криміналістичної науки (Shevchuk, 2022, Cherven 22) полягає в удосконаленні: науково-теоретичних засад криміналістики; криміналістичної методики; криміналістичної техніки; практики реалізації криміналістичних розробок.

Тож наразі актуалізується питання вдосконалення науково-теоретичних засад криміналістики, зокрема й через розширення та уточнення концепції криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів. У цьому векторі працюють представники вітчизняної науки, практики, здійснюючи комплексний аналіз проблем, пов'язаних із відповідальністю за воєнні злочини (Drahonenko, 2022; Zahynei-Zabolotenko, & Hladun, 2023); порушуючи у своїх працях проблематику розслідування воєнних злочинів (Kravchuk, & Bondarenko, 2022); досліджуючи поняття криміналістичного забезпечення та його зміст (Shapoval, 2015; Chornous, 2017; Chornous, & Leliuk, 2023; Shevchuk, 2023), окремі теоретико-прикладні питання розслідування воєнних злочинів (Teteriatnyk et al., 2023), особливості техніко-криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів (Filipov, 2022b), проблеми розвитку криміналістичних знань в умовах війни (Shevchuk, 2022, Cherven 22; Shepitko et al., 2023), формування і вдосконалення окремих криміналістичних методик (Shepitko, 2021), криміналістичні, судово-медичні, логістичні аспекти розслідування воєнних злочинів (Dufeniuk, 2022), питання використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, вчинених в умовах воєнного стану (Yusupov, 2023). Свій внесок в актуалізацію порушеної проблематики зробили й

зарубіжні колеги (e.g., Golsan, 2022; Dittrich, 2023; Djuric, & Starović, 2024).

Проте, попри наполегливі зусилля наукової спільноти, науково-теоретичні засади криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів поки що не можна вважати якісно розробленим напрямом знань у теорії криміналістики.

Метою статті є вдосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, зокрема й через виявлення та розкриття проблем їхнього змісту, уточнення ключових терміно-понять, визначення основних параметрів криміналістичної методики розслідування зазначеного виду злочинів.

Матеріали та методи

Для подальшого розвитку й актуалізації питання вдосконалення науково-теоретичних засад криміналістики, зокрема й через розширення та уточнення концепції криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, використано результати наукових праць із криміналістики, кримінального права та кримінального процесу; проаналізовано стан розроблення проблем науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення воєнних злочинів; окреслено його проблеми, запропоновано варіанти їх розв'язання.

Під час дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні підходи, а також методи наукового пізнання. Наприклад, теоретико-правові засади розслідування воєнних злочинів аналізувалися з позиції аксіологічного та формально-логічного підходів, з використанням здобутків інших наук. Формально-юридичний метод застосовано для аналізу основних понять і категорій, пов'язаних із предметом дослідження (таких, як забезпечення, методика, злочини, воєнні злочини та ін.). За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат криміналістичної науки. Порівняльно-правовий метод використано для аналізу наявних підходів до організації криміналістичного забезпечення воєнних злочинів. Застосування аналітичного методу уможливило обґрунтування необхідності вдосконалення криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів. Метод герменевтики застосовано для розкриття змісту основних понять, категорій і принципів. Нормативною та джерельною базою дослідження стали опубліковані результати досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників у формі монографій, дисертацій, наукових статей. Емпіричною базою дослідження стали результати аналізу звітної інформації, наданої підрозділами криміналістичного забезпечення слідчих підрозділів Національної поліції України до управління криміналістичного забезпечення Головного слідчого управління

Національної поліції України за другу половину 2022, 2023, першу половину 2024 р.

Результати та обговорення

Реалізуючи завдання уточнення категоріально-понятійного апарату криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, наголосимо, що основа зазначеної термінологічної конструкції складається з понять «криміналістичне забезпечення» та «воєнний злочин», зміст яких, з огляду на інтенсивний розвиток понятійного апарату юриспруденції та юридичну практику, має тенденцію до розширення.

Сучасна вітчизняна криміналістична наука не виробила єдиного підходу до поняття «криміналістичне забезпечення». Так, під криміналістичним забезпеченням розуміють (Yefimov, 2020, s. 227) систему методів, засобів і прийомів із різних напрямів криміналістики (техніки, тактики, методики), що ґрунтуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням. Розглядають криміналістичне забезпечення (Lysenko, 2006, s. 12) і як систему розроблення та впровадження у практику розслідування кримінальних правопорушень криміналістичних рекомендацій, техніко-криміналістичних засобів та інформаційних технологій із метою оптимізації та підвищення ефективності процесу виявлення, розслідування кримінальних правопорушень і запобігання їм. Криміналістичне забезпечення вважають (Karustina, 2014, s. 78) процесом створення та надання наукових і апробованих судово-слідчою практикою засобів (техніко-криміналістичних, організаційно-тактичних, методико-криміналістичних, інформаційних, запобіжно-профілактичних), що їх використовують працівники органів кримінальної юстиції на основі здобутих ними знань і вмінь відповідно до загальних засад і завдань кримінального провадження з метою протидії кримінальним правопорушенням. Під криміналістичним забезпеченням розуміють (Chornous, 2012, s. 154) створення умов готовності й реалізації методів, засобів, прийомів криміналістичної техніки, криміналістичної тактики та криміналістичної методики, що ґрунтуються на теоретичних засадах криміналістики і спрямовані на виконання завдань розкриття, розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням.

Отже, загалом криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень розглядають як складне, комплексне поняття, головним змістом якого є самостійна специфічна діяльність учених-криміналістів і практиків із розроблення нових, пристосування відомих науково-технічних досягнень, а також їх впровадження

у практику розслідування кримінальних правопорушень із метою оптимального вирішення завдань останньої.

З огляду на зазначене, під криміналістичним забезпеченням розслідування воєнних злочинів пропонуємо розуміти цілісну систему методів, засобів, прийомів з основних напрямів криміналістики (техніки, тактики, методики), що мають діяльнісний, нормативний і організаційний аспекти вираження, базуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань розслідування та запобігання воєнним злочинам.

Крім методологічних підходів, нерозв'язаною проблемою концепції криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів є питання його структури (змісту). Аналізуючи поняття криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, зауважують (Ishchenko et al., 2002, s. 130), що на його структуру здебільшого впливають такі обставини: а) вид кримінального правопорушення; б) спрямованість діяльності на розроблення криміналістичних методів, засобів і рекомендацій, їх упровадження у практику розслідування конкретного виду кримінальних правопорушень та їх використання. Відповідно, у структурі криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень науковці виокремлюють: а) правове; б) організаційне; в) науково-технічне; г) науково-методичне; ґ) навчально-методичне; д) матеріально-технічне забезпечення. Зміст криміналістичного забезпечення передовсім пов'язують (Husieva, 2021, s. 251) зі змістом заходів, призначених забезпечити ефективне виконання завдань кримінального провадження, і вирізняють серед них, зокрема, такі: а) нормативно-правові; б) організаційно-кадрові; в) навчально-методичні; г) техніко-криміналістичні; ґ) інформаційно-довідкові. Розглядаючи криміналістичне забезпечення кримінальних правопорушень як процес розроблення та використання криміналістичних рекомендацій, у його структурі вирізняють (Chornous, 2017, s. 49–50), зокрема, техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний, методико-криміналістичний складники.

Не заперечуючи можливості розширеного трактування поняття криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, все ж підтримуємо позицію, згідно з якою зміст поняття криміналістичного забезпечення воєнних злочинів складають такі основні напрями: а) техніко-, б) тактико- та в) методико-криміналістичне забезпечення. Тим більше, що така структура корелюється із системою науки криміналістики.

Як багатоаспектне та комплексне поняття криміналістичне забезпечення розслідування во-

єнних злочинів проявляється в різних формах і на різних рівнях процесуальної діяльності. Основним критерієм якості криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів є його здатність у якнайкращий спосіб вирішити завдання слідства. Додаткові критерії можуть бути визначені, зважаючи на показники: а) ефективності реалізованих і спроможності до розроблення та використання нових криміналістичної методики, тактики й техніки; б) достатності рівня оснащеності задіяних підрозділів криміналістичного забезпечення відповідними науково-технічними засобами; в) наявності у слідчих і криміналістів відповідних фахових і спеціальних компетентностей; г) рівня впровадження в діяльність із розслідування воєнних злочинів інноваційних продуктів криміналістичної науки і техніки.

Подальше удосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів пов'язуємо з розв'язанням таких проблем: а) завдання, функції, принципи криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; б) форми і засоби його реалізації; в) співвідношення і розмежування понять криміналістичного і судово-експертного забезпечення; г) основні напрями його вдосконалення за сучасних умов.

Ще одним терміно-поняттям, що потребує аналізування в контексті вдосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів, є поняття воєнних злочинів. Акцентуючи на тому, що зазначена категорія належить передовсім до сфери міжнародного права, все ж вважаємо можливим визначити основні проблеми в його вивченні. Зокрема, це: кримінологічна характеристика воєнних злочинів; їх зміст (склад); особливості розслідування воєнних злочинів; послідовність розроблення та застосування криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів.

Аналізуючи поняття воєнного злочину, наголосимо, що воно є усталеною категорією міжнародного кримінального права в розумінні грубого порушення міжнародного гуманітарного права, недотримання законів і звичаїв війни, за яке винні особи мають нести кримінальну відповідальність, передбачену нормами національного та міжнародного кримінального права. Тобто це дії (або бездіяльність), зміст яких становить свідоме, грубе порушення заборон, що містяться в договірному та звичаєвому міжнародному гуманітарному праві, і за які винуватці (безпосередні учасники у статусі комбатантів або осіб, які віддають їм накази) несуть кримінальну відповідальність. Сформульовані доктринальні визначення воєнного злочину близькі до зазначеного розуміння. Так, науковці

(Repetskyi, & Lysyk, 2009, s. 125) воєнним злочином вважають «міжнародний злочин, що умисно чи з грубої необережності вчиняється комбатантом та прирівняними до них особами чи по відношенню до них цивільною особою під час збройного конфлікту і полягає у масовому і серйозному порушенні норм міжнародного гуманітарного права та посягає на підзахисних осіб, їх права чи найважливіші принципи міжнародного гуманітарного права». Під воєнним злочином також розуміють (Drahonenko, 2022, s. 156) «суспільно небезпечні, винні діяння, вчинені під час збройних конфліктів (міжнародного або неміжнародного характеру), які посягають на встановлений міжнародним гуманітарним правом порядок ведення бойових дій, інтереси і безпеку осіб, які обороняються, і тягнуть за собою індивідуальну кримінальну відповідальність відповідно до норм міжнародного кримінального права». Відповідальність за їх вчинення несе як конкретна особа-комбатант, що безпосередньо вчиняла злочинні дії, так і її командир, якщо йому було відомо про вчинення підлеглим злочину, проте він не доклав зусиль щодо запобігання йому чи його припинення. При цьому за вчинення воєнного злочину передбачено кримінальну відповідальність на національному та міжнародному рівнях. Зазначене вважають ключовими ознаками воєнних злочинів (Drahonenko, 2022; Hrushko, & Politova, 2022; Korabel, & Poliakov, 2023).

Грунтуючись на зазначеному, під воєнними злочинами пропонуємо розуміти суспільно небезпечні, винні діяння, вчинені під час збройних конфліктів (міжнародного або неміжнародного характеру), які посягають на встановлений міжнародним гуманітарним правом порядок ведення бойових дій, інтереси та безпеку осіб, що перебувають під його захистом, і які тягнуть за собою індивідуальну кримінальну відповідальність відповідно до норм міжнародного кримінального права.

У контексті аналізу проблем фактичного складу воєнних злочинів наголосимо, що наразі найбільш конкретизований, але не вичерпний перелік дій, які можуть розглядатися як фактичний склад воєнних злочинів, закріплює Статут Міжнародного кримінального суду (Римський статут). Серед складів воєнних злочинів, що їх вчинили військовослужбовці Російської Федерації на території України, найбільшу питому вагу мають такі: а) умисне вбивство; б) катування або нелюдське поводження; в) заподіяння тяжких тілесних ушкоджень; г) незаконне обмеження свободи; взяття заручників; г) умисне спрямування нападів на цивільне населення як таке або на окремих цивільних осіб; д) умисне спрямування нападів на цивільні об'єкти; е) умисне спрямування нападів на будівлі, призначені для релігійних,

освітніх, мистецьких, наукових чи благодійних цілей, на історичні пам'ятники, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених; є) гвалтування та інші види сексуального насильства тощо.

Розслідування кожного конкретного виду воєнних злочинів має свою специфіку та потребує певної криміналістичної методики, тобто системи наукових положень і розроблених на їхній основі рекомендацій щодо організації і здійснення розслідування та запобігання окремим видам кримінальних правопорушень (у нашому випадку це воєнні злочини). Проте у вітчизняній криміналістичній науці розробляють ефективних криміналістичних методик розслідування воєнних злочинів поки що не приділяється належної уваги (Filipov, 2022a; Shevchuk, 2022, Cherven 22).

Розглядаючи зазначену проблему актуальним завданням криміналістичної науки, висловимо думку стосовно вимог до такої методики (окремих методик), серед яких: а) обов'язкове зважання на криміналістичні характеристики воєнних злочинів; б) передбачення типових і нетипових слідчих ситуацій; в) наявність алгоритму дій слідчого та криміналіста в межах кожного етапу розслідування; г) зважання на особливості здійснення окремих слідчих (розшукових) дій, інших заходів і тактичних операцій. Також акцентуємо на важливості зважання в процесі формування криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів на особливості розслідування, визначених фактичними воєнними діями.

Слідчі (розшукові) дії, пов'язані з пошуком, виявленням і фіксацією слідів та об'єктів воєнних злочинів, характеризуються певними особливостями, зумовленими як механізмом злочину, так і специфікою воєнного стану. Зазначене може потребувати значних корективів у роботі слідчих і спеціалістів-криміналістів, насамперед на прифронтових і деокупованих територіях. До проблем об'єктивного характеру, які можуть впливати на процес розслідування воєнних злочинів, слід віднести: а) неможливість / утруднення установлення підозрюваної особи та її затримання; б) складність процесів виявлення й отримання показань свідків; в) неможливість забезпечення учасників розслідування; г) складність загальної обстановки в зоні проведення слідчих (розшукових) дій; г) неможливість забезпечення повноцінної логістики та комунікації. Також фахівці (Sharnin, 2022, Lystopad 25, s. 56–57) зосереджують увагу на таких обставинах, як: зменшення кількості джерел інформації про злочин і злочинця; реальні загрози для життя та здоров'я працівників поліції; зазвичай значний часовий проміжок між вчиненням злочину та його виявленням, що спричинює втрату або суттєву зміну слідової інформації злочину тощо.

Отже, умови проведення активних бойових дій значно звужують аксіоматичні підходи в криміналістиці. Водночас, як справедливо зазначають науковці (Shevchuk, 2022, Cherven 22, s. 41), «трансформація злочинності в Україні під час війни значно вплинула на зміну пріоритетів завдань криміналістики та особливості формування і застосування криміналістичних знань в умовах воєнного стану».

Серед чинників, які, убачається, позитивно впливатимуть на стан криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів у надзвичайно складних умовах війни в Україні – подальше вдосконалення його науково-теоретичних засад через розв'язання проблем, порушених у цій науковій статті, зокрема, що пов'язані: а) зі змістом, завданнями, функціями криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; б) формами і засобами його реалізації; в) співвідношенням категорій криміналістичного і судово-експертного забезпечення; г) вивченням зарубіжного досвіду у відповідній сфері.

Висновки

Науково-теоретичні проблеми вивчення та практичної реалізації складників криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів насамперед зумовлені браком завершених комплексних розробок зазначеної проблематики та пов'язані: з плюралізмом підходів до понять криміналістичного забезпечення, воєнних злочинів, криміналістичної методики; невирішеністю питання про поняття та складники криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; відсутністю науково обґрунтованого, адекватного потребам сучасної слідчої практики алгоритмів слідчих (розшукових) дій і криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів.

У контексті розвитку та удосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів важливими завданнями є: уточнення категоріально-понятійного апарату; розкриття особливостей

здійснення процесуальних дій розслідування воєнних злочинів; визначення послідовності формування відповідної криміналістичної методики.

Під криміналістичним забезпеченням розслідування воєнних злочинів слід розуміти цілісну систему методів, засобів, прийомів із різних напрямів криміналістики (техніки, тактики та методики), що мають діяльнісний, нормативний і організаційний аспекти вираження, базуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань розслідування та запобігання воєнним злочинам.

Основним показником ефективності криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів є реалізація спроможності якнайкраще виконати завдання слідства. До похідних показників віднесено: рівень використання наявних, розроблених і запроваджених нових криміналістичних методик, тактики, техніки; рівень адаптаційної спроможності до наукових і технічних інновацій; якісний і кількісний рівень оснащеності підрозділів криміналістичного забезпечення науково-технічними засобами; рівень оволодіння працівниками підрозділів криміналістичного забезпечення фаховими знаннями та спеціальними компетентностями; рівень та якість реалізації завдань інформаційно-комунікативного характеру.

Перспективними напрямками вдосконалення науково-теоретичних засад криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів слід вважати розв'язання проблем, пов'язаних: зі змістом, завданнями, функціями криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів; формами та засобами його реалізації; співвідношенням категорій криміналістичного і судово-експертного забезпечення; вивченням зарубіжного досвіду у відповідній сфері.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] Baranchuk, V. V. (2020). 3D skanuvannia yak sposib fiksatsii na mistsi zlochyynu: perevahy u nedoliky [3D scanning as a way of fixing a crime scene: advantages and disadvantages]. *Yurydychnyi biuletyn*, (16), 280–286 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.16.01>
- [2] Bruijns, B., Knotter, J., & Tiggelaar, R. (2023). A Systematic Review on Commercially Available Integrated Systems for Forensic DNA Analysis. *Sensors*, 23(3), 1075. DOI: <https://doi.org/10.3390/s23031075>
- [3] Chornous, Yu. M. (2012). Kryminalistychnе zabezpechennia yak naukova katehoriia ta praktychne zavdannia kryminalistyky. *Problemy pravoznavstva ta pravookhoronnoi diialnosti*, (1), 149–155 [in Ukrainian].
- [4] Chornous, Yu. M. (2017). *Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zlochyyniv*: monohrafiia. Vinnytsia: Nilan-LTD. 492 c. [in Ukrainian].

- [5] Chornous, Yu., & Leliuk, T. (2023). Organization of forensic examinations in criminal proceedings as a condition for the effectiveness of the investigation of criminal offences. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 13(2), 50–62.
DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/2.2023.50>
- [6] Chornous, Yu., & Dulskiy, O. (2024). International and European forensic support standards for criminal proceedings. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 14(1), 9–18.
DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/1.2024.09>
- [7] Dittrich, V. (2023). War Crimes and Tribunals. *International Relations*.
DOI: <https://doi.org/10.1093/obo/9780199743292-0319>
- [8] Djuric, M., & Starović, A. (2024). War Crimes: Site Investigation. *Reference Module in Social Sciences*.
DOI: <https://doi.org/10.1016/b978-0-443-21441-7.00203-x>
- [9] Drahonenko, A. O. (2022). Poniattia ta oznaky voiennykh zlochyniv u mizhnarodnomu kryminalnomu pravi [Concepts and signs of war crimes in international criminal law]. *Naukovi zapysky. Serii: Pravo*, (12), 151–157 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-151-157>
- [10] Dufeniuk, O. M. (2022). Rozsliduvannya voiennykh zlochyniv: lohystychni, kryminalistychni ta sudovo-medychni pytannia [War crimes investigation: logistics, forensic science and medical issues]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, (4), 369–374 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/88>
- [11] Filipov, Yu. Ye. (2022a). Osoblyvosti tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannya voiennykh zlochyniv. U *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri: zb. nauk. pr.* (pp. 296–300). Kyiv: Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
<https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/288bf77c-0178-4a42-8075-c0701f92fad0/content>
- [12] Filipov, Yu. (2022b). Technical and forensic support for the investigation of war crimes: Concept, purpose, individual areas of development. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 12(4), 72–83.
DOI: <https://doi.org/10.56215/04221204.72>
- [13] Georgiou, A., Masters, P., Johnson, S., & Feetham, L. (2022). UAV-assisted real-time evidence detection in outdoor crime scene investigations. *Journal of forensic sciences*, 67(3), 1221–1232.
DOI: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.15009>
- [14] Golsan, R. (2022). 3 The Investigation: War Crimes, Crimes against Humanity, and the Long Road to Compromise. In *Justice in Lyon: Klaus Barbie and France's First Trial for Crimes against Humanity* (pp. 79–110). Toronto: University of Toronto Press.
DOI: <https://doi.org/10.3138/9781487534165-006>
- [15] Hladunov, O. V., & Bohdanets, N. M. (2023). *Analitichnyi zvit za rezultatamy doslidzhennia hromadskoi dumky hromadian Ukrainy, yaki perebuvaly na tymchasovo okupovanii terytorii*. Kyiv: Vistka. 90 s. [in Ukrainian].
<https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/21102.pdf>
- [16] Hrushko, M. V., & Politova, A. S. (2022). Zlochyny proty liudianosti: natsionalnyi ta mizhnarodno-pravovyi aspekt. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna*, (35), 453–458 [in Ukrainian].
DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10373515>
- [17] Husieva, V. O. (2021). Kryminalistychno zabezpechennia rozsliduvannya kryminalnykh pravoporushen, uchynenykh proty pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv: poniattia i skladovi [Forensic Support for Investigating Criminal Offenses Committed against Law Enforcement Officers: Concept and Components]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 94(3), 243–253 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2021.3.22>
- [18] Ishchenko, A. V., Krasiuk, I. P., & Matviienko, V. V. (2002). *Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannya zlochyniv: monohrafiia*. Kyiv: NAVSU; DNDEKTs MVS Ukrainy. 211 s. [in Ukrainian].
- [19] Kapustina, M. V. (2014). Kryminalistychno zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannya: poniattia ta oznaky [Criminalistic provision of pre-trial investigation: notion and features]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, (14), 71–79 [in Ukrainian].
- [20] Korabel, M. H., & Poliakov, A. O. (2023). Pravovi aspekty kvalifikatsii zlochyniv proty liudianosti v umovakh viiny rosiiskoi federatsii proty Ukrainy [Legal aspects of the qualification of crimes against humanity in the conditions of the war of the Russian Federation against Ukraine]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, (4), 570–572 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/136>
- [21] Kravchuk, O. O., & Bondarenko, M. S. (2022). *Dosudove rozsliduvannya voiennykh zlochyniv* [in Ukrainian].
<https://ela.kpi.ua/items/6a38e939-0d4f-4f37-a507-154ef43b1982>
- [22] Lysenko, V. V. (2006). *Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannya podatkovykh zlochyniv* [Dysertatsiia doktora yurydychnykh nauk, Kyivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav]. Kyiv. 499 s. [in Ukrainian].
- [23] Manzella, A. M., Carte, K. M., King, S. L., & Moreno, L. I. (2021). Assessment of the ANDE 6C Rapid DNA system and investigative biochip for the processing of calcified and muscle tissue. *Forensic science international. Genetics*, (53), 102526.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2021.102526>

- [24] Repetskyi, V. M., & Lysyk, V. M. (2009). Poniattia ta oznaky voiennykh zlochyniv. *Almanakh mizhnarodnoho prava*, (1), 120–125 [in Ukrainian].
https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/amp_2009_1_15.pdf
- [25] Shapoval, O. V. (2015). Shchodo vyznachennia poniattia y sutnosti kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv. *Forum prava*, (1), 356–360 [in Ukrainian].
http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_1_58.pdf
- [26] Sharnin, A. V. (2022, Lystopad 25). Problemy dokumentuvannia ta rozsliduvannia zlochyniv, uchynenykh na terytoriiakh provedennia aktyvnykh boiovykh dii. U *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu*: tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (s. 55–58). Kharkiv [in Ukrainian].
DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.7339681>
- [27] Shepitko, V. (2021). Teoretyko-metodolohichna model kryminalistyky ta yii novi napriamy [Theoretical and methodological model of criminalistics and its new directions]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 3(25), 9–20 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.02>
- [28] Shepitko, V. Yu., Avdieieva, H. K., Konovalova, V. O., Nehrebetskyi, V. V., Sokolenko, M. V., Tarnavska, L. M., Shevchuk, V. M., & Yaremchuk, V. O. (2023). *Innovatsiini metody, zasoby ta tekhnolohii v kryminalistytsi ta sudovii ekspertyzi*: naukovo-praktychnyi posibnyk: elektronne naukove vydannia (za red. V. Yu. Shepitka). Kharkiv: Pravo. 116 s. [in Ukrainian].
- [29] Shevchuk, V. M. (2022, Cherven 22). Perezavantazhennia kryminalistyky v umovakh viiny: problemy, zavdannia, perspektyvy. U *Problematyka dokumentalnoho oformlennia, vyznachennia shkody ta vidshkoduvannia zbytkiv, zavdanykh Ukraini ta yii hromadianam vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii*: tezy naukovo-praktychnoi konferentsii (s. 40–47). Kharkiv: Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho [in Ukrainian].
- [30] Shevchuk, V. M. (2020a). Innovatsii u kryminalistychnii tekhnitsi: suchasni mozhyvosti y problemy zastosuvannia [Innovations in criminalistic technique: modern possibilities and application problems]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia*, (43), 146–151 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.43.32>
- [31] Shevchuk, V. M. (2020b). Kontseptualni osnovy formuvannia okremykh kryminalistychnykh metodyk (problemy vyznachennia poniattia ta oznak) [Conceptual bases of formation of separate criminalistic methodics: problems of definition of concept and signs]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, (86), 246–258 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i86.2452>
- [32] Shevchuk, V. (2022). Suchasni problemy kryminalistyky v umovakh viiny ta hlobalnykh zahroz [Current Issues of Criminalistics in Context of War and Global Threats]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 28(3), 11–27 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.02>
- [33] Shevchuk, V. M. (2023). Kryminalistychno zabezpechennia rozsliduvannia voiennykh zlochyniv: tsyfrovizatsiia, innovatsii, perspektyvy [Criminalistics support for the investigation of military criminal offenses and war crimes: digitalization, innovations, prospects]. U *Military offences and war crimes: background, theory and practice*: monograph (s. 795–822). Riga: Baltija Publishing [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-35>
- [34] Svoboda, Ye. Yu., Mykhalchuk, T. V., & Shulha, O. O. (2024). Tekhnolohiia shvydkisnoho vstanovlennia DNK-profiliiu – Rapid DNA [Quick installation technology DNA profile – Rapid DNA]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii: Pravo*, 81(3), 150–156 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.22>
- [35] Teteriatnyk, H. K., Bekh, O. V., & Odazhyu, Yu. M. (2023). Rozsliduvannia voiennykh zlochyniv: okremi teoretyko-prykladni pytannia [Investigation of war crimes: some theoretical and applied questions]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (6), 686–688 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/161>
- [36] Tychyna, D. M., Antoshchuk, A. O., & Pertsev, R. V. (2023). Kryminalistychno zabezpechennia vykorystannia bezpilotnoho litalnoho aparatu (dronu) u dosudovomu rozsliduvanni [Forensic support for the use of an unmanned aerial vehicle (drone) in a pre-trial investigation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 78(2), 291–297 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.46>
- [37] Tymoshenko, Y. P., Kozachenko, O. I., Kyslenko, D. P., Horodetska, M. S., Chubata, M. V., & Barhan, S. S. (2022). Latest technologies in criminal investigation (testing of foreign practices in Ukraine). *Amazonia Investiga*, 11(51), 149–160.
DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.14>
- [38] Tymoshko, V. V. (2023). Protseualni ta taktychni osoblyvosti provedennia ohliadu pid chas dosudovoho rozsliduvannia voiennykh zlochyniv [Procedural and tactical features of the examination during the pre-trial investigation of war crimes]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 30(3), 329–338 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.28>

- [39] Yefimov, M. (2020). Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty moralnosti [Criminalistic support of the investigation of criminal offences against morality]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (9), 224–228 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39>
- [40] Yusupov, V. V. (2023). Spetsialni znannia pry provedenni kryminalnoho provadzhennia ta v inshykh vydakh sudochynstva [Special knowledge in conduct of criminal proceedings and in other types of justice]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (3), 486–490 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/111>
- [41] Zahynei-Zabolotenko, Z., & Hladun, O. (2023). Porushennia zakoniv ta zvychaiv viiny (st. 438 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy): osoblyvosti kvalifikatsii z urakhuvanniam kontekstualnykh obstavyn [Violation of Laws and Customs of War (Article 438 of the Criminal Code of Ukraine): peculiarities of crime qualification taking into account contextual circumstances]. *Pravo Ukrainy*, (5), 117–132 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2023-05-117>

Список використаних джерел

- [1] Баранчук В. В. 3D сканування як спосіб фіксації на місці злочину: переваги й недоліки. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 16. С. 280–286.
DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.16.01>
- [2] Bruijns B., Knotter J., Tiggelaar R. A Systematic Review on Commercially Available Integrated Systems for Forensic DNA Analysis. *Sensors*. 2023. No 23(3). Art. 1075.
DOI: <https://doi.org/10.3390/s23031075>
- [3] Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення як наукова категорія та практичне завдання криміналістики. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2012. № 1. С. 149–155.
- [4] Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.
- [5] Chornous Yu., Leliuk T. Organization of forensic examinations in criminal proceedings as a condition for the effectiveness of the investigation of criminal offences. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2023. No 13(2). P. 50–62.
DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/2.2023.50>
- [6] Chornous Yu., Dulskiy O. International and European forensic support standards for criminal proceedings. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2024. No 14(1). P. 9–18.
DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/1.2024.09>
- [7] Dittrich V. War Crimes and Tribunals. *Oxford Bibliographies*. 2023.
DOI: <https://doi.org/10.1093/obo/9780199743292-0319>
- [8] Djuric M., Starović A. War Crimes: Site Investigation. *Reference Module in Social Sciences*. 2024.
DOI: <https://doi.org/10.1016/b978-0-443-21441-7.00203-x>
- [9] Драгоненко А. О. Поняття та ознаки воєнних злочинів у міжнародному кримінальному праві. *Наукові записки. Серія : Право*. 2022. № 12. С. 151–157.
DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-151-157>
- [10] Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 369–374.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/88>
- [11] Філіпов Ю. Є. Особливості техніко-криміналістичного забезпечення розслідування воєнних злочинів. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : зб. наук. пр.* Київ : Національна акад. внутр. справ, 2022. С. 296–300.
URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/288bf77c-0178-4a42-8075-c0701f92fad0/content>
- [12] Filipov Yu. Technical and forensic support for the investigation of war crimes: Concept, purpose, individual areas of development. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. No 12(4). P. 72–83.
DOI: <https://doi.org/10.56215/04221204.72>
- [13] Georgiou A., Masters P., Johnson S., Feetham L. UAV-assisted real-time evidence detection in outdoor crime scene investigations. *Journal of forensic sciences*. 2022. No 67. P. 1221–1232.
DOI: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.15009>
- [14] Golsan R. 3 The Investigation: War Crimes, Crimes against Humanity, and the Long Road to Compromise : Justice in Lyon: Klaus Barbie and France's First Trial for Crimes against Humanity. Toronto : University of Toronto Press, 2022. P. 79–110.
DOI: <https://doi.org/10.3138/9781487534165-006>
- [15] Гладунов О. В., Богданець Н. М. Аналітичний звіт за результатами дослідження громадської думки громадян України, які перебували на тимчасово окупованій території. Київ : Вістка, 2023. 90 с.
URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/21102.pdf>
- [16] Грушко М. В., Політова А. С. Злочини проти людяності: національний та міжнародно-правовий аспект. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. № 35. С. 453–458.
DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10373515>

- [17] Гусева В. О. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, учинених проти працівників правоохоронних органів: поняття і складові. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 94(3). С. 243–253.
DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2021.3.22>
- [18] Іщенко А. В., Красюк І. П., Матвієнко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ : НАВСУ ; ДНДЕКЦ МВС України, 2002. 211 с.
- [19] Капустіна М. В. Криміналістичне забезпечення досудового розслідування: поняття та ознаки. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2014. № 14. С. 71–79.
- [20] Корабель М. Г., Поляков А. О. Правові аспекти кваліфікації злочинів проти людяності в умовах війни Російської Федерації проти України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 570–572.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/136>
- [21] Кравчук О. О., Бондаренко М. С. Досудове розслідування воєнних злочинів. Київ : ГО «Вектор прав людини», 2022.
URL: <https://ela.kpi.ua/items/6a38e939-0d4f-4f37-a507-154ef43b1982>
- [22] Лисенко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування податкових злочинів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 499 с.
- [23] Manzella A. M., Carte K. M., King S. L., Moreno L. I. Assessment of the ANDE 6C Rapid DNA system and investigative biochip for the processing of calcified and muscle tissue. *Forensic science international. Genetics*. 2021. No 53. Art. 102526.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2021.102526>
- [24] Репецький В. М., Лисик В. М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. *Альманах міжнародного права*. 2009. № 1. С. 120–125.
URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/amp_2009_1_15.pdf
- [25] Шаповал О. В. Щодо визначення поняття й сутності криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. *Форум права*. 2015. № 1. С. 356–360.
URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_1_58.pdf
- [26] Шарнін А. В. Проблеми документування та розслідування злочинів, учинених на територіях проведення активних бойових дій. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 25 листоп. 2022 р. Харків : ХНУВС, 2022. С. 55–58.
DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.7339681>
- [27] Шепітько В. Теоретико-методологічна модель криміналістики та її нові напрями. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2021. № 3(25). С. 9–20.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.02>
- [28] Шепітько В. Ю., Авдеева Г. К., Коновалова В. О., Негребецький В. В., Соколенко М. В., Тарнавська Л. М., Шевчук В. М., Яремчук В. О. Інноваційні методи, засоби та технології в криміналістиці та судовій експертизі : наук.-практ. посібник : електрон. наук. вид. (за ред. В. Ю. Шепітька). Харків : Право. 2023. 116 с.
URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/02/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_2023_%D0%9D%D0%94%D0%86-%D0%92%D0%9F%D0%97_%D0%9F%D0%921_compressed.pdf
- [29] Шевчук В. М. Perezавантаження криміналістики в умовах війни: проблеми, завдання, перспективи. *Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації* : тези наук.-практ. конф., Харків, 22 черв. 2022 р. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2022. С. 40–47.
- [30] Шевчук В. М. Інновації у криміналістичній техніці: сучасні можливості й проблеми застосування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2020. № 43. С. 146–151.
DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.43.32>
- [31] Шевчук В. М. Концептуальні основи формування окремих криміналістичних методик (проблеми визначення поняття та ознак). *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 86. С. 246–258.
DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i86.2452>
- [32] Шевчук В. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни та глобальних загроз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. № 28(3). С. 11–27.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.02>
- [33] Шевчук В. М. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: цифровізація, інновації, перспективи. *Military offences and war crimes: background, theory and practice : monograph*. Riga : Baltija Publishing, 2023. P. 795–822.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-35>
- [34] Свобода Є. Ю., Михальчук Т. В., Шульга О. О. Технологія швидкісного встановлення ДНК-профілю – Rapid DNA. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. № 81(3). С. 150–156.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.22>
- [35] Тетерятник Г. К., Бех О. В., Одажиу Ю. М. Розслідування воєнних злочинів: окремі теоретико-прикладні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 686–688.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/161>

- [36] Тичина Д. М., Антошук А. О., Перцев Р. В. Криміналістичне забезпечення використання безпілотного літального апарату (дрону) у досудовому розслідуванні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. № 78(2). С. 291–297.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.46>
- [37] Tymoshenko Y. P., Kozachenko O. I., Kyslenko D. P., Horodetska M. S., Chubata M. V., Barhan S. S. Latest technologies in criminal investigation (testing of foreign practices in Ukraine). *Amazonia Investiga*. 2022. No 11(51). P. 149–160.
DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.14>
- [38] Тимошко В. В. Процесуальні та тактичні особливості проведення огляду під час досудового розслідування воєнних злочинів. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2023. № 30(3). С. 329–338.
DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.28>
- [39] Єфімов М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 224–228.
DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39>
- [40] Юсупов В. В. Спеціальні знання при проведенні кримінального провадження та в інших видах судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 486–490.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/111>
- [41] Загиней-Заболотенко З., Гладун О. Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 Кримінального кодексу України): особливості кваліфікації з урахуванням контекстуальних обставин. *Право України*. 2023. № 5. С. 117–132.
DOI: <https://doi.org/10.33498/louu-2023-05-117>

Стаття надійшла до редакції 28.05.2024

A. Levytskyi,

Cand. Sc. (Law),

Head of the Department of Forensic Support

Main Investigative Department,

National Police of Ukraine

10 Bohomoltsia Str., Kyiv, 01601, Ukraine

ORCID: 0000-0003-2266-9250

email: levichkiy@ukr.net

phone: +38(097)545-11-83

O. Moskaliuk,

Cand. Sc. (Law),

Senior Forensic Specialist on Special Assignments

Management of Forensic Support

Main Investigative Department,

National Police of Ukraine

10 Bohomoltsia Str., Kyiv, 01601, Ukraine

ORCID: 0009-0008-4895-1362

email: olenamoskaliuk@ukr.net

phone: +38(097)731-16-61

CRIMINAL ASSURANCE OF THE INVESTIGATION OF WAR CRIMES: SEPARATE PROBLEMS OF THE SCIENTIFIC AND THEORETICAL BASIS

Abstract. The article, based on the results of studying the latest scientific works on criminalistics, criminal law, criminal procedure, analyzes the status and identifies the main problems of forming the scientific and theoretical foundations of criminalistics support for the investigation of war crimes, and outlines the areas for their improvement. The research methodology consists of general scientific (analysis, synthesis, formal-logical, forecasting) and special (axiological, logical-semantic, comparative legal, germanevtic) methods. As a scientific novelty, the author defines the concept of war crimes, which are proposed to be understood as socially dangerous, culpable acts committed during armed conflicts (international or non-international) which encroach on the order of hostilities established by international humanitarian law, the interests and safety of persons under its protection, and which entail individual criminal liability under international criminal law. In addition, the author expresses the understanding of forensic support for the investigation of war crimes as an integral system of methods, tools, techniques from various areas of forensics (techniques, tactics and methods) which have activity, regulatory and organizational aspects of expression, are based on the general theoretical principles of forensics and are aimed at fulfilling the tasks of investigation and prevention of war crimes. In addition, the author argues that the existing theoretical problems of studying and practical implementation of forensic support for the investigation of war crimes require intensification of comprehensive research on this issue, taking into account, in particular, some factors, including pluralism of approaches to the concepts of forensic support, war crimes, and forensic methodology; unresolved issues of the concept and components of forensic support for the investigation of war crimes; the need for scientifically based algorithms of investigative (search) actions and forensic methods of war crimes investigation that are adequate to the needs of modern investigative practice. The author clarifies the content of the categorical and conceptual apparatus; identifies the factors of correlation of investigative (search) actions which are implemented in the course of war crimes investigation; substantiates the priority of influence of objectively existing conditions and threats of martial law and hostilities in Ukraine on the process of formation of the forensic methodology for investigation of war crimes. It is proved that the main indicator of the effectiveness of forensic support for the investigation of war crimes is the realization of the ability to fulfill the tasks of the investigation to the best of the ability. The derived indicators are outlined. It is stated that promising areas for improving the scientific and theoretical foundations of forensic support for the investigation of war crimes are the solution of problems related to: the content, tasks, functions of forensic support for the investigation of war crimes; forms and means of its implementation; correlation of categories of forensic and forensic support; and study of foreign experience in the relevant area. The practical significance of the study lies in the possibility of their use in the process of developing scientific and theoretical, as well as organizational and implementation problems of forensic support for the investigation of war crimes committed by the Russian Federation in the war against Ukraine.

Keywords: forensic expert support; forensic methodology; investigation; investigative (search) actions; international criminal law; international humanitarian law; Rome Statute.